

([Фајненшел тајмс](#) , 2.7.2011)

Јули је, 1995. година, у Сребреници. Генерал босанских Срба, Ратко Младић виче на команданта Холанђана, Тома Кареманса. Младић се, преко тумача издире: „Не говорите ми бесмислице... Одговарајте на моја питања. Да ли сте наредили да се пуца на моју војску?“ Бркајлија Кареманс полако чешка лице. Личи на човека који је упао у ноћну мору. Каже: „Наредио сам да се бране.“ На [видео снимку](#) који је тада направио један српски сниматељ, и о чијој аутентичности нема спора – Младић пућка цигарету. Нагиње се. Зна тачно шта чини. Стављајући руку на зид иза Кареманса, каже: „Ви сте овде да помажете муслимане и Хрвате.“ Кареманс изгледа исцрпљено. Трља очи, и мрмља нешто о клавиру. Тумач пита: „Молим?“. Кареманс објашњава: „Ја сам пијаниста. Не пуцајте на пијанисту“ [\[1\]](#). Младић виче: „Јадан сте ви пијаниста. Јесте ли ожењени, имате ли децу?“ Никоме не може промаћи претећа импликација.

Уместо да устреле пијанисту, Младићеви људи су стрељали око 8.000 муслимана које су Холанђани требало да штите. Суђење Младићу најзад почиње у Хагу. Тај његов масакр је изнад свега босанска траума. Временом ће, можда, постати и српска. Међутим, то је и холандска траума. Младић је пронашао вечиту слабу тачку Холандије.

Укратко – овако се одвијао најгори европски масакр од 1945. године: неколико стотина војника Дачбета (“Dutchbat”) је требало да штите “безбедну зону” Сребренице. Имали су само лако наоружање, није им било дозвољено да пуцају, осим у случају да се на њих прво отвара ватра, и никада нису добили потребну ваздушну подршку од Уједињених нација. Што је најгоре, дошли су из земље у којој чак ни војници немају ратничку културу. У немогућој ситуацији, Дачбет је све чинио погрешно.

Војници Дачбета су на првом месту желели да се из Босне врате живи. Пошто је Младић умарширао [у Сребреницу], муслимани су побегли у логор Дачбета, мислећи да ће их Холанђани спасти. Али, ови су само посматрали како Младићеви људи издвајају муслимане узраста способног за војску. Холандски новинар, Бернард Хамелбург (Bernard Hamelburg) је оплакивао „блесави начин како су наши војници ту стајали и изигравали саобраћајце, док су мушкарци раздвајани од жена. Ја сам то доживео као призор из Аушвица.“ Масакр одраслих муслимана – и много дечака – већ је био почео.

На крају је Младић одобрио да Дачбет напусти Сребреницу. На видеу (који се налази и на YouTube), видимо одушевљене холандске војнике како испијају Хајнекен пиво и играју конгу. Младић уручује Каремансу два поклона. Кареманс пита: „Је ли то за моју жену? Је ли то за моју жену?“, а Младић каже: „Желим вам безбедан пут“. Подиже палац и маше, док се Холанђани одвозе.

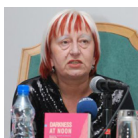
Када су се вратили кући, холандски престолонаследник Вилем Александер им је казао колико је поносан на „ваша достигнућа у Сребреници“. Војници су подобили медале. Али, убрзо се холандско расположење променило.

Сребреница није била тек један ужас. Била је и ехо другог великог холандског ужаса: издвајања и убиства три четвртине свих холандских Јевреја током Хитлеровог рата. И онда су Холанђани – насупрот миту који влада међу странцима – углавном мирно стајали и то посматрали. Ниједна друга западноевропска земља није изгубила већу пропорцију својих Јевреја.

Разлог холандског придруживања почетку УН мисије у Босни је баш и био у циљу спречавања још једног Аушвица. Овог пута – Холанђани неће тек тако стојати по страни. Али – затим су у Сребреници учинили то исто. Холандски аутор Рајмонд ван ден Бохард (Raymond van den Boogaard) то тако сажима у својој књизи о масакру: „Поново смо их сместили у воз за Аушвиц.“ Јања Беч-Нојман, рођена Српкиња, и аутор текстова о геноциду, користи још једну страшну реч из 1940-их; холандском магазину “Груне Амстердамер” (*De Groene Amsterdammer*) је изјавила: „На микро-нивоу, Дачбет је *колабо* *рирао*“

са војском босанских Срба.“

Холандска влада је Холандском институту за ратну документацију (Niod), који је провео деценије у истраживању Другог светског рата, наложила да напише званични извештај о Сребреници. Када је тај извештај 2002. године објављен, холандска влада је поднела оставку.

Тај извештај каже да су неки холандски војници стекли “негативно обојена стереотипна гледишта“ о становништву Сребренице. Неки од њих су им се и подсмевали – а нису сви становници имали могућности туширања – како смрде. Могуће је да су таква гледишта олакшала Холанђанима да предају муслимане. Али, без обзира на то – као и ни 1940-их година, Холанђани нису били мотивисани расистичком крвожедношћу. Они су, пре свега, били заплашени и дезоријентисани. Нису они нека ратничка нација. Како би рекао политички теоретичар Роберт Каган, Холанђани немају чекић – па су зато и беспомоћни када га неко други има. Кареманс је омогућио Младићу да чини што је чинио – баш као што су и његови претходници то омогућили и Хитлеру. Беч-Нојманова [2] каже да “делати као лала“, сходно прастарој српскохрватској изреци значи “не чинити ништа – из страха“.

Сребреница је поколебала веровање Холанђана да могу да шеткају по свету чинећи добра дела, док они примитивнији народи, као што су Американци и Британци то утерују чекићима.

Идеалистички, плавооки Холанђани, међу којима сам током 1970-их и 1980-их година одрастао, неко време су после Сребренице изумрли.

Младић је сада пред судом, а за њим се тамо могу наћи и сами Холанђани. Преживели из Сребренице су већ отпочели правне процесе против државе Холандије.

Превод са енглеског: **Василије Клефтакис**

[1] Ово је можда тешко разумљиво за српског читаоца јер ради се о буквалном преводу холандског идиома "niet op de pianist schieten" на енглески – другим речима: немој нападати доносиоца рђавих вести/ствари (мене), јер нисам крив – кривица је на оном ко је то изазвао/наредио. (Прим. прев.)

[2] О Јањи Беч-Нојман – да се изразимо “политички и родно коректно“ – пискињи и професорици, социолошкињи, “рођеној Српкињи“, више видети на http://en.wikipedia.org/wiki/Janja_Be%C4%8D

. А овде је очигледно реч о неспоразуму када се о лалама/Лалама (и о “прастарим српскохрватским изрекама“) ради. Да ли је хтела да пореди Србе-Банаћане “Лале“ са кукавицама, или јој се само (беле?) лале и њихов недостатак одлучности не допадају – оставимо то њој и Лалама (а и “белим лалама“). Али, аутор овог чланка је од тог свог поређења заиста направио прави галиматијас (као, уосталом, и од великог дела свог шаблонског текста). (Прим. прев.)